

پاسخنامه تشریحی

۱ - گزینه ۱ بیت «د» ایهام و موازنه ندارد. حذف ۲ و ۳ و ۴

(ج) دور از تو: ایهام (در هجران تو، از تو دور باد) / ه) هم‌وزنی واژگان: موازنه / د) زلف کافرکیش: تشخیص / ب) لب و دندان = لعل و گهر: لف و نشر / الف) لباس صبر، کوی عافیت: تشبیه

۲ - گزینه ۲ ج: ایهام تناسب (مشتري: ۱- خریدار ۲- در معنای سیاره مشتری با زهره تناسب دارد. / د: آتش استعاره از عشق
الف: تشبیه (کمند زلف) / ب: متناقض‌نما: مجموع پریشان بودن

۳ - گزینه ۱ ج: اغراق ← اشک را به دریایی تشبیه کرده که او را احاطه کرده است.

ب: باز ← بار دیگر - گشاده / در دو معنی ایهام

الف: مصرع دوم با همچنانکه شروع شود و مصرع دوم تمثیلی برای مصرع اول است: اسلوب معادله

د: لعل: استعاره از لب

۴ - گزینه ۲

کی	س	هـ	نو	زُ	قَر	ب	هس	تَز	تُ	آ	زَا	ق	وی	د	لم
—	U	U	—	U	—	U	—	—	U	U	—	U	—	U	—
چا	ر	چ	خا	قا	ن	ی	گر	کی	س	ر	سَد	ب	لا	غ	ری
—	U	U	—	U	—	U	—	—	U	U	—	U	—	U	—
مفتعلن				مفاعِلن			مفتعلن			مفاعِلن			مفتعلن		

هر دو اختیار خواسته شده در صورت سؤال در رکن دوم مصرع دوم آمده است.

۵ - گزینه ۲ اختیارات گزینه ۲:

وزن: مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ فع (—|UU — —|UU — —|UU — —)

نشانه‌های هجایی هر دو مصرع:

مصرع ۱	— — U /	UU — —	UU — —
مصرع ۲	— — U /	UU — —	UU — —

اختیارات: تبدیل کوتاه به بلند: هجای ۵ مصرع اول: تبدیل بلند به کوتاه: هجای ۴ مصرع اول و ۳ مصرع دوم

ابدال: هجای ۱۳ مصرع دوم (—) ← (UU)

هجای کشیده پایان مصرع: شهر

۶ - گزینه ۱ موارد نادرست:

الف) در ادبیات این دوره نوآوری‌ها، اندیشه‌های باستان‌گرا و گرایش به شعرهای ترجمه‌ای مورد توجه قرار گرفت.

ت) پس از وقایع کودتای ۲۸ مرداد نوعی سرخوردگی در میان روشنفکران و شعرا پیدا شد و جریان سمبولیسم اجتماعی یا شعر نوی حماسی رواج یافت.

۷ - گزینه ۲ جناس تام در بیت «ب»: «روی، اولی به معنای به این روی و به این دلیل و «روی» دوم به معنای صورت است. لف و نشر: در بیت «ج» ایمان و کفر و رخسار و زلف، لف و نشر مرتب ایجاد کرده‌اند.

تشبیه: روضه رضوان اضافه تشبیهی است.

ایهام تناسب: بیت «د» بوی اول دارای معنای امید و آرزو است که موردنظر شاعر است و در معنای رایحه با گل، باغ و گلستان تناسب دارد اما موردنظر شاعر نیست.

۸ - گزینه ۲ نادرستی‌های موجود در متن سؤال:

گسترش مضمون نقد اجتماعی در شعر: دوره چهارم / تشکیل اولین کنگره، نویسندگان و شاعران: دوره دوم

۹ - گزینه ۳ در این بیت شاعر یک بار مصوت کوتاه را بلند کرده است. در هجای هفتم، «ر» در خیره بلند تلفظ می‌شود. به همین دلیل گزینه «۳» نادرست است.
بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: مفعول مفاعِلن مفاعِلن فع یا مستفعل فاعلات مفعولن فع

گزینه «۲»: در رکن پایانی بیت اول ابدال به کار رفته است.

گزینه «۴»: واژگان قافیه: تیز - خیز - مریز - گریز است و حرف روی «ز» است.

۱۰ - گزینه ۱ نیما در «قنوس» تغییراتی در اصول و ضوابط شعر سنتی ایجاد کرد و تجدیدی را که از مشروطه آغاز شده و به افسانه او رسیده بود، تکامل بخشید.

سی	ن	ی	خا	قا	نی	ی	گر	ب	شو	یی	یز	زن	گ	ع	نا
—	U	U	—	U	U	—	U	U	—	U	—	U	—	U	—
پی	ش	خ	دا	ی	گان	ت	را	بی	ش	ک	ند	ث	نا	گ	ری
—	U	U	—	U	U	—	U	U	—	U	—	U	—	U	—

۱۲ - گزینه ۲ بررسی گزینه‌ها:

۱- مضمون مشترک: عاشق بی‌خواب است.

۲- قافیه‌ها: گران‌باری و بیداری (حروف قافیه: ار، حروف الحاقی: ی) و قافیه‌ها مطابق قاعده ۲ است، تضاد: خواب و بیداری، جناس: تنگ و سنگ، کنایه ندارد.

۳- وزن ابیات «مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن» یا «مستفعل مستفعل مستفعل فع لن» است. اختیار بلند تلفظ کردن هجای کوتاه (هه) در «ره بادیه» و کوتاه تلفظ کردن هجای بلند (ری در گران‌باری) و حذف همزه (خا بز) در ابیات وجود دارد.

۴- حرف روی «ر» است و اختیار وزنی «بلند بودن هجای پایان مصراع» (نیست) در ابیات وجود دارد.

۱۳ - گزینه ۳ وزن ابیات:

(ج) مفعول فاعلاتن // مفعول فاعلاتن یا مستفعلن فعولن // مستفعلن فعولن (دولختی / دوری)

(د) فعلات فاعلاتن // فعلات فاعلاتن (دولختی / دوری)

الف و هـ) مستفعلن مستفعلن مستفعلن (رجز مثنی سالم)

وزن بیت «ب» ناهمساز چندلختی است: «مستفعلن مفاعیل مستفعلن فعل» یا «مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن»

۱۴ - گزینه ۳ ۱- آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن: در رکن اول مصراع اول / ابدال: به کار نرفته است.

۲- قلب: در رکن دوم مصراع دوم «فاعلاتن» به جای «مستفعلن» آمده است. (توجه: این نوع قلب در کتاب درسی بیان نشده است.) / کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند: به کار نرفته است.

ابدال: آمدن «فع لن» به جای «فعولن» در رکن پایانی در هر دو مصراع / بلند بودن هجای پایانی در آخر هر دو مصراع

۴- حذف همزه: به کار نرفته است. / بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه: هجای «ن» در «میان»، هجای «ر» در «سر»، هجای «ف» در «زلف» هجای «ت» در «صورت» و «ل» در «حال»

۱۵ - گزینه ۲ استعاره مکنیه: روی از زر کردن فلک

ایهام تناسب: روی: معنی ۱: صورت که معنی درست و پذیرفتنی است. معنی ۲: نام یک فلز که با سیم در سیمگون تناسب دارد. همچنین واژه «مهر» ایهام تناسب دارد: معنی ۱ در معنی خورشید که معنی درست و پذیرفتنی است. معنی ۲: محبت که با دل تناسب دارد.

چهار تشبیه بیت عبارتند از: تن سیمگون / مهرویان (تشبیه درون‌واژه‌ای، تشبیه روی به ماه) / تشبیه روی به زر / مهر دل

گزینه ۱: نبات: ایهام تناسب: ۱- گیاهان که درست و پذیرفتنی است. ۲: خوردنی شیرین که با شکر تناسب دارد. / لب لعل: تشبیه

گزینه ۳: مرغ جان، چون پروانه: تشبیه / مثل پروانه پیش روی شمع نشست: استعاره مکنیه

گزینه ۴: مهر روی: تشبیه / به غارت دادن جهان برای چشم: استعاره مکنیه

۱۶ - گزینه ۳ - در دیدگاه مخالفان قشربندی (مدل کمونیستی) اگر مالکیت خصوصی از بین برود، دیگر طبقه پایین نخواهیم داشت، بدین ترتیب همگان شرایطی یکسان خواهند داشت.

- در دیدگاه طرفداران عدالت اجتماعی، دولت تلاش می‌کند برای کاهش نابرابری‌های اجتماعی تدابیری بیندیشد؛ مثلاً از ثروتمندان مالیات بگیرد و از آن برای رفع فقر در جامعه استفاده کند.

- اندیشمندانی که مخالف قشربندی هستند (مدل کمونیستی)، معتقدند که نابرابری‌های اجتماعی نتیجه روابط سلطه‌جویانه میان انسان‌هاست و به دست انسان‌ها پدید آمده است.

۱۷ - گزینه ۲ بحران زیست‌محیطی ابتدا در حوزه رابطه انسان با طبیعت قرار داشت؛ ولی به تدریج به روابط انسان‌ها و جوامع با یکدیگر نیز سرایت کرد و به آسیب‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی (همچون مهاجرت، حاشیه‌نشینی، بیکاری، فقر و اختلافات سیاسی منطقه‌ای) منجر شد.

۱۸ - گزینه ۳ روشنفکری مدرن از قرن ۱۹ مبتنی بر حس و تجربه بود و براساس آن، شناخت غیرتجربی، علمی دانسته نمی‌شد، ولی پس از اینکه مشخص شد علم تجربی به معرفت‌های غیرتجربی وابسته است، استقلال معرفت علمی - تجربی مخدوش شد و هویت روشنگرانه آن مورد تردید قرار گرفت. تردید در روشنگری به منزله تردید در هویت معرفت‌شناختی جهان مدرن بود.

۱۹ - گزینه ۴ الف) تغییر ساختار نظام سیاسی یک جامعه

ب) فعالیت رقابت‌آمیز

ج) همکاری با حاکم نامشروع در حد واجبات نظامیه

فعالیت اجتماعی - سیاسی	ویژگی	نمونه تاریخی
مقاومت منفی	همکاری با حاکم نامشروع در حد واجبات نظامیه	تدوین رساله جهادیه
فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی	اصلاح رفتار حاکمان	جنبش تنباکو
انقلاب اجتماعی	تغییر	عدالت‌خانه، جنبش انقلاب مشروطه

۲۰ - گزینه ۲ تشریح عبارت‌های نادرست:

- وقتی اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را در ارتباط با هم در نظر بگیریم، نهادهای اجتماعی، آشکار می‌شوند.

- برخی از هم‌تغییری‌ها قابل مشاهده‌اند و می‌توان آنها را با روش کمی و آماری مطالعه کرد.

۲۱ - گزینه ۳ الف) یکی از پیامدهای گریز و رویگردانی از سکولاریسم در جوامع غربی، جست‌وجوی سنت‌های قدیمی و دینی از سوی برخی نخبگان جهان غرب بوده است.

ب) اصالت بخشیدن به انسان دنیوی در قرن بیستم از سوی فرهنگ غرب، به مرگ آرمان‌ها و امیدها انجامیده است.

ج) در نیمه دوم قرن بیستم و با روشن شدن اینکه علم تجربی دارای مبانی غیر تجربی است، علم مدرن زیر سؤال رفت.

د) با پرسش از مبانی علوم تجربی غربی، بحران معرفتی - علمی در دو بعد ظاهر شد؛ یکی از آن دو، افول و روشنگری و شکل‌گیری جریان‌های پست مدرن بود.

فعالیت‌های اجتماعی-سیاسی	ویژگی	نمونه تاریخی
مقاومت منفی	همکاری با حاکم نامشروع در حد واجبات نظامیه	تدوین رساله‌های جهادیه
فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی	اصلاح رفتار حاکمان یا ساختار حکومت	جنبش تنباکو
انقلاب اجتماعی	تغییر ساختار سیاسی جامعه	جنبش عدالت‌خانه انقلاب مشروطه

۲۳ - گزینه ۴ جامعه‌شناسان انتقادی همانند جامعه‌شناسان تفهیمی-تفسیری بر توانایی و خلاقیت افراد در ساختن جهان اجتماعی تأکید می‌کنند، اما کم توجهی رویکرد تفهیمی به ساختارهای اجتماعی و تأثیر این ساختارها بر زندگی افراد را درست نمی‌دانند. جامعه‌شناسان انتقادی معتقدند گاهی جهان اجتماعی و ساختارهای آن که به دست خود انسان‌ها ایجاد شده‌اند، انسان‌ها را زیر سلطه خود درمی‌آورند. بی‌توجهی به ساختارهای اجتماعی و نادیده گرفتن آن‌ها، به معنای چشم‌پوشی از آثار و پیامدهای مخرب آن‌هاست؛ زیرا انتقاد از ساختارهای اجتماعی و در نتیجه کنترل آثار مخرب آن‌ها را ناممکن می‌سازد.

طرفداران عدالت اجتماعی معتقدند هیچ کدام از دو رویکرد قبل عادلانه نیستند. رویکرد لیبرال عادلانه نیست؛ چون این واقعیت را نادیده می‌گیرد که افرادی که در طبقه اجتماعی پایین متولد می‌شوند، حتی با داشتن شایستگی و تلاش برابر با افرادی که در طبقه اجتماعی بالا متولد می‌شوند، به سادگی امکان رقابت با آن‌ها را ندارند. رویکرد کمونیست نیز عادلانه نیست؛ زیرا در آن افراد توانمند و کوشا به اندازه استحقاقی که دارند، از مزایای اجتماعی برخوردار نمی‌شوند. در رویکرد اول (موافقان قشربندی اجتماعی)، نقطه آغاز رقابت و در رویکرد دوم (مخالفان قشربندی اجتماعی)، نقطه پایان رقابت عادلانه نیست. هر دو رویکرد به دلیل ناعادلانه بودن، با فطرت انسانی سازگار نیستند و در نتیجه به شکست می‌انجامند.

نسل کشی، جابه‌جایی اجباری، کنترل جمعیت، جداسازی و فشارهای سخت اجتماعی از جمله روش‌های خشونت‌آمیز همانندسازی هستند.

۲۴ - گزینه ۲ - لیبرالیسم با تکیه بر شعار آزادی و خصوصاً آزادی اقتصادی راه استثمار را برای صاحبان ثروت باز کرده و عدالت را نادیده گرفته بود.

- انقلاب‌های آزادی‌بخش در مقابل به استعمار قدیم و حذف کارگزاران مستقیم غرب موفق می‌شوند؛ ولی در قطع وابستگی اقتصادی و فرهنگی توفیقی نداشتند.

- رهاورد حکومت منورالفکران غرب‌گرا در کشورهای اسلامی، استبداد استعماری است. استبداد استعماری به دلیل وابستگی به کشورهای استعمارگر و عمل مطابق منافع این کشورها، استقلال سیاسی و اقتصادی جوامع اسلامی را مخدوش می‌سازد و مقاومت‌های مردمی برای حفظ هویت اسلامی خود را نیز سرکوب می‌کند.

۲۵ - گزینه ۴ نقد سیاست همانندسازی: دوره پسامدرن

تأکید بر هویت‌های خرد، محلی و فردی: دوره پسامدرن

محصول دوره پسامدرن: سیاست هویت

۲۶ - گزینه ۳ - درست

- نادرست: بیدارگران ← منورالفکران

- نادرست: اقدامات سید جمال اسدآبادی و شاگردانش، خارج از ایران بود.

- درست

۲۷ - گزینه ۴ گزینه ۱) درست - درست

گزینه ۲) نادرست - درست

گزینه ۳) نادرست - نادرست

گزینه ۴) درست - نادرست: فرهنگی ← سیاسی

۲۸ - گزینه ۳ وحدت یا کثرت هویت‌ها: الگوی تنازع هویت‌ها

ساخت یک فرهنگ مختلط: دیگچه همانندسازی

گسترش برابری و رفع تبعیض‌های قومی و گروهی: الگوی تکثرگرا

حفظ ظرفیت افشاکاری برای علوم اجتماعی: رویکرد انتقادی

۲۹ - گزینه ۱

- قواعد اجتماعی، امکان مشارکت انسان در زندگی اجتماعی را فراهم می‌آورند.

- جامعه‌شناسان انتقادی بر ضرورت انتقاد علمی از ساختارهای سرکوبگر تأکید می‌کنند.

چنین ساختارهایی بر انسان‌ها پیشگیری کنند و زمینه شکل‌گیری ساختارهای اجتماعی انسانی‌تر را فراهم آورند.

- نظام سیاسی لیبرال دموکراسی، آزادی را مهم‌ترین ارزش اجتماعی می‌داند.

- در مدل تکثرگرا، تفاوت‌های موجود میان گروه‌های قومی و زبانی حفظ و حتی تشدید می‌گردد. البته در این الگو، همچنان وجود یک ساختار مشترک سیاسی و اقتصادی ضروری دانسته می‌شود؛ که گروه‌های مختلف را به یکدیگر پیوند دهد.

۳۰ - گزینه ۱ - هنگامی که فردی به دیگری مهر می‌ورزد از جهان فردی به جهان فرهنگی وارد می‌شود.

- به علت وابستگی اقتصادی کشورهای استعمارزده به کشورهای استعمارگر مبادلات تجاری در سطح جهانی نامتعادل می‌شود.

- ماکس وبر معتقد بود در جهان متجدد، کنش‌هایی که اهداف دنیوی را به وسیله علوم تجربی تعقیب می‌کنند به شدت رواج می‌یابد.

- برخی از متفکران، مشکل سرنوشت‌ساز قرن بیستم را بحران‌های زیست‌محیطی می‌دانند.

۳۱ - گزینه ۳ (الف) سارا برای رسیدن به پاسخ نیاز فطری خود، کتاب‌های فلسفی مطالعه می‌کند که یک انگیزه درونی است.

(ب) رفتن به دانشگاه به منظور کسب درآمد بیشتر، انگیزه بیرونی است.

(ج) کسب آرامش حاصل از مرتب بودن اتاق، انگیزه درونی است.

(د) فروش تابلو برای رسیدن به پول یک انگیزه بیرونی است.

۳۲ - گزینه ۱ بزرگسالان برخلاف کودکان و حیوانات، علت رفتار خود را فراتر از نیازهای زیستی می‌دانند.

۳۳ - گزینه ۲ چیزی که فاکتورها را زنده نگه داشت، این باور بود که بالاخره نجات می‌یابند. باورهای مثبت و سازنده اثر نیروبخشی دارند و باعث بروز توانایی‌هایمان می‌شوند، درحالی که احساس ناتوانی و ناامیدی و بی‌ارزشی و ... باعث شکل‌گیری باورهای غلط می‌شود و در این صورت حتی اگر توانایی انجام کاری را داشته باشیم، باز نمی‌توانیم با موفقیت آن کار را انجام دهیم.

۳۴ - گزینه ۲ حرکت در مسیر هدف، نوعی موفقیت تلقی می‌شود.

۳۵ - گزینه ۳ به مجموعه عوامل فرازیستی که باعث به حرکت درآوردن رفتار و شناخت ما می‌شود، نگرش گویند که تحت تأثیر نظام شناختی فرد، باورها و ارزش‌های او قرار دارد.

بنابراین قسمت دوم گزینه سوم (تابع عوامل زیستی و مادی) نادرست است.

۳۶ - گزینه ۲ عاملی که فرد را برمی‌انگیزد، به حرکت وامی‌دارد و به سوی رفتار معین سوق می‌دهد، انگیزه نام دارد. انسان برای حرکت و انجام یک رفتار به موتور حرکتی نیاز دارد. عوامل شکل‌دهنده به رفتار انسان عوامل انگیزشی و نگرشی افراد است.

۳۷ - گزینه ۳ عوامل شکل‌دهنده نگرش متنوع است و تحت تأثیر نظام شناختی فرد و باورها و ارزش‌های اوست.

۳۸ - گزینه ۲ در انگیزش درونی منبع لذت در «خود تکلیف» است. درحالی که منبع انگیزش بیرونی در «پاداش و لذت خارج از فرد» است.

۳۹ - گزینه ۴ تبلیغ مبلغان تحت تأثیر وعده و وعید دریافت پول و پاداش نمونه‌ای از انگیزه‌ای بیرونی است؛ در حالی که برای گروه دیگر که کسی برای تبلیغ به آن‌ها پاداش نمی‌دهد، منبع انگیزه در خود تکلیف است و انگیزه درونی دارند. ماندگاری رفتاری‌های مبلغانی که پول دریافت نمی‌کنند و به عبارت دیگر دارای انگیزه درونی هستند، بیشتر است.

۴۰ - گزینه ۱ انگیزه‌ها می‌توانند، از نظر جهت و شدت، در افراد متفاوت باشند.

۴۱ - گزینه ۱ به مجموعه عوامل فرازیستی که باعث به حرکت درآوردن رفتار و شناخت انسان می‌شود؛ «نگرش» می‌گویند.

۴۲ - گزینه ۲ جست‌وجوی علت رفتار به معنای توجه به عوامل «انگیزشی» آن رفتار است.

انسان و حیوان در پاسخ به نیازهای «زیستی» عوامل انگیزشی مشترکی دارند، اما انسان، برخلاف حیوان تابع عامل «نگرش» است.

۴۳ - گزینه ۲ در بررسی چرایی رفتار، گاه به عواملی توجه می‌شود که فراتر از نیازهای زیستی و مادی انسان است. پس گزینه ۲، صحیح است.

بین برطرف کردن نیاز به آب در انسان و حیوان، نوع نگرش انسان با حیوان متفاوت است. آب نوشیدن حیوان فقط براساس غریزه و در جهت برطرف کردن تشنگی خود است.

۴۴ - گزینه ۴ زیرا انگیزه چیزی است که فرد را به حرکت درمی‌آورد و مسیری را که باید طی کند، معین می‌کند. انگیزه‌ها می‌توانند از نظر جهت و شدت در افراد متفاوت باشند. انگیزه سبب می‌شود که فرد کاری را انجام دهد و رفتاری را از خود نمایان سازد. انگیزه‌ها هم درونی و هم توسط عوامل بیرونی برای انسان ایجاد می‌شوند.

۴۵ - گزینه ۲ انسان و حیوان در پاسخ به نیازهای زیستی، عوامل انگیزشی مشترکی دارند.

۴۶ - گزینه ۳ - هرگاه اهداف را بسیار کوچک و بی‌ارزش و زودگذر انتخاب کنیم، هرگز انگیزه تلاش و عمل ایجاد نمی‌شود.

- قاعده‌مندی نظام شناختی بیانگر این موضوع است که یک عنصر هرچه نیرومندتر باشد، تأثیر قوی‌تری بر نگرش شخص خواهد داشت و رفتار او را شکل خواهد داشت.